

Ur Mikael Börjesson, et al. (eds.),
*Fältanteckningar. Utbildnings- och
kultursociologiska texter tillägnade
Donald Broady*, Skeptronserien, SEC,
Uppsala universitet, 2006, 435p.

Dansk-svensk auto-socio-analyse in spe

Karin Anna Petersen

Donald Broady har været intellektuel følgesvend siden 1980'erne. Vi har samarbejdet i Uppsala siden 2000, intensiveret siden 2003—.

Jeg er fra stenbroen, København, Nordens Paris, men uanset, Danmark er mere af et bondesamfund. 2006 er det forsat arven fra Grundtvig, Kold, folkehøjskolens ide-bærende kræfter, det levende og talte ord, Kirkegaard og Løgstrup, de teologisk-filosofiske grunde hvorfra en dansk medborger, intellektuel eller ej, har rod, kulturens protestantiske ide og med kapitalismens økonomi, forenet i den nedarvede pietistiske ånd, der deler mellem syndere og frelste. Arvegods og fornyelse¹. Modernitetens profeti og skabelsteologiens frelse for alle. Inden for akademiet bliver det til en filosofisk teoretisk tradition, som enhver må forholde sig til, de kulturradikales indspil². Vi har frankfurterskole og kritisk teori, især i pædagogikfaget i Danmark³. Diskussionerne har fået en drejning med det nyliberalistiske filter, PISA rapporter eller økonomiske vismandsrapporter⁴.

Danmark er båret af kulturarven fra Tyskland og Frankrig, Italien og dele af Storbritanien. Akademikere fra en lille søfarende nation, tvinges til at flytte sig regelmæssigt, omgås alskens fremmede, lære at begå sig i andre lande og sammenhænge, med andre sprogkoder end nationalsproget og engelsk, som om dét var et verdenssprog. En dansker fra min generation har lært latin, tysk, og så engelsk. Fransk, spansk, italiensk og russisk kom efter. De nordiske sprog skulle man beherske som tekster, der kunne læses, et talesprog der kunne forstås, om ikke tales og afkodes korrekt.

Disse praktikker er homologe ville Bourdieu i en feltanalyse af det danske akademiske felt kunne vise: at være åndsfilosofisk, kulturradikal, kritisk teori, frankfurterskole, nyliberal eller Bourdieu scholar er er en måde at forholde sig

¹ Max Weber, *Den protestantiske etik og kapitalismens ånd*, på dansk ved Christian Kock, indledning ved Egil Fivelsdal, Fremad, Kbhvn 1972.

² Staf Callewaert, *Fra Bourdieus og Foucaults verden*, Akademisk forlag, Kbhvn 2003.

³ Staf Callewaert, *Til kritikken af den pædagogiske teori*, Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, Københavns Universitet, Amager 1998.

⁴ Erik Jørgen Hansen, *Mit 1900-tal*, Reitzels Forlag, Kbhvn 2006.

til den fælles sokkel med et foucaultsk udtryk⁵. Man kunne vise en tilsvarende feltanalyse for Sverige, som dog efter anden verdenskrig har brudt mere radikalt med sin fortid, end hvad gælder Danmark⁶:

Sverige begynder med Gustav Vasa, tidligere industrialisering, folkehæmmet, glemt er den historie man delte med broderlandene. Nationalstaten Sverige lever sit eget liv med samfundsrevserne Myrdal, korsang i hver en stad. Skansen i Stockholm, inneband som vartegn, navnedage vigtigere end fødselsdage. Lucia, lysets vartegn i en mørk tid og indvarsling af nyt. Fejring af jul december og januar. Kirken adskilt fra Staten. En diskurs om at alle fremmede er velkomne og kan integreres i et arbejdsmarked, hvor arbejdsløshed er forvandlet til eftervidereuddannelse, kompetencegivende kurser og samfundsløn eller sygesikring. Familien, der værner om sin æt, livsaltet. Enhver fremmed er en forstyrrelse og trussel om, at eksistensen kan krakelere. De vidner om, at man kan dø og kernen opløses, medmindre man kan gøre ham/hende svensk på rigtig: via sproget og tænkningen, attityder, holdninger: vanerne. Samtidigt med at børn i skolen og ægtefæller bliver betalt for at bevæge sig rundt, bort fra familien, som da kommer i anden række. Man siger ikke som i Danmark, bliv Dansk, men: Bliv som os. Forvandl din habitus så den matcher det nye habitat: Ej et rødt træhus, lev tæt forbundet og i pagt med naturen ved skov, sø, marker, vilde tyttebær (lingon), vaffel og knækbrød som panteistisk gudedyrkelse, er inkorporeret svensk. Grundtvig lavede et tilsvarende kunststykke for Danmark.

Det kollegiale lunchfællesskab er helligt, man spiser lunch med dem, man er solidarisk, derfor: med dem man altid har spist lunch med. Nye kollegaer er henvist til kaffestuen, ”fikarummet”, doktorander, midlertidigt ansatte gæstforskere, eller de man er i et konkret projekt med. Et svensk uddannelsessystem, Palmereformen, får én til at tro, at man er havnet i USA uden europæisk kulturtradition. Man skal opfinde kulturen på ny, eller importere den som lånte fjer fra sin europæiske æt eller et nordisk nabo- og broderland. Gustaf Vasa, industrialisering, neutraliteten, dækket ind under verdens mest effektive bureaukrati, man taler på vegne af sin position, mere end at bryde synspunkter i en intellektuel diskussion, i alle politisk som akademisk-videnskabelige forhold. Andetsprog er reduceret til engelsk, som inter-nationalt i bestemt form, dét sprog, og kun det, mellem *alle* nationer og i forskningsverdenen, hvis man skal blive regnet. Svensk positivismetradition lever vel, imens den er blegnet i Europa siden efterkrigstiden, men som en empiristisk rygmarvsrefleksion snarere end som filosofi. Kunst, praktiske teorier og videnskab⁷ udgør et konglomerat

⁵ Michel Foucault, *Archeology of Knowledge*, Tavistock Publications, London 1972.

⁶ Pierre Bourdieu, *Distinction. A social critique of the judgement of taste*, Routledge, London 2002.

⁷ Donald Broady, ”Pedagogik som praktisk teori” i Staffan Selanders *Kunskapens villkor. En antologi om vetenskapsteori och samhällsvetenskap*, Studentlitteratur, Lund 1986, pp. 105–115; Donald Broady, ”Skolmästar Konst och vetenskap”, *Artes*, årg. XXV, nr. 1, pp. 80–85, 1999.

af tilbud, et moderne masse-universitet skal rumme, i en diffus socialdemokratisk ideologisk ånd⁸.

Man suggererer, at kunne ophæve klasseforskelle via et "homogent" uddannelsessystem og klassificerede fællesnævner i den statslige statistik; hvem er en lærer: jo, alle som har en eksamen fra en lærerinstitution, uanset om man underviser børn i børnehaven, yngre generationer i folkeskolen, teenagere i gymnasiet, sygeplejestuderende på en erhvervsuddannelse; alle har samme navn: lærer. Dermed har alle, rent ideologisk, samme sociale status. Undertiden bliver disse ideologiserende kategorier også, til ufortolkede data i forskningsarbejder⁹. Det implicerer, at alt som kan, placeres på universitetet fordi ideologisk set skal et praktisk erhverv og en praktisk kompetence ligestilles et teoretisk erhverv og en teoretisk kompetence¹⁰, frem til den Bolongeprocess, der sætter alt på gængende grund i globaliseringens navn¹¹. Alt indgår i et svensk universitet: fra praktiske erhvervsuddannelser¹², der måske var bedre tjent med at forblive uden for universiteterne og beholde kontrol over eget erhverv, identitet og pengene, over mere tekniske refleksive teknologiske uddannelser til det, som efterhånden er sjældent, nemlig videnskab i dets originale betydning.

Så er vi ved Donald Broady: en professor som interesserer sig for videnskab. Jeg vil være en smule uforskammet, og hylde Donalds virke ved at fremstille hans ærinder under 30 år, som om det var mine egne, som en forklaring på hvorfor samarbejdet med ham har været naturligt under omstændigheder, som stedet iøvrigt ikke lagde op til. Da er videnskab, at skabe viden *om* noget, hvoraf det kommer (genese), og hvordan det virker (struktur), uagtet en nytteteknologi som appendix, at skabe rammer for formidling heraf med henblik på *at konstru-*

⁸ Karin Anna Petersen, "Kunst, praksisteori og videnskab", i FS 13 NYT, nr. 1/95, 1995a, pp. 34–44; Og. "At udforske medicinske praktikker", i *Praktikteori i sundhedsvidenskab*. Akademisk forlag, Kbhvn 1995b; E. B. Jørgensen (red.), *En antologi om sundheds- og sygepleje*, Akademisk, Kbhvn 1994; Og (red.) *Sundhedsvidenskabelige praktikker. Et bud på fagindhold for medicinsk humaniora*. Akademisk, Kbhvn 1996.

⁹ Donalds projekter forsøger at bryde med dette fx: Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier 1993–2003, <http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadys/sec/kast.htm>

¹⁰ I Danmark er systemet adskilt i CVU-struktur og universitetsstruktur. Professionsvej og teoretikervej. Før var en magistergrad et 6 årigt teoretisk studie, ph.d.-grad 3-årigt studie. En doktorgrad ikke en uddannelse. En sygeplejerske fra den generation har da både en praktikeruddannelse 6–7 år OG en teoretisk 6+3 årig uddannelse.

¹¹ Staf Callewaert, *Utbildningsforskning som vetenskap och professionens kunskap. ESEP-rapportserie*, 1. Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, Uppsala. Vol:1, 2005; Staf Callewaert & Jette Steensen, Om globalisering, uddannelsespolitik og professionalisme. I *Qvan*, 25. årg, JCVU, Århus 2005, pp. 99–110.

¹² Annica Åberg, *Utbildning, arbete & problembaserat lärande. Enkätundersökning av och intervjuer med sjuksköterskor som examinerats från sjuksköterskeprogrammet i Uppsala, efter införandet av utbildningsreformen 1993*. Arbetsrapporter från Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, nr 220, 2000, p. 86.

ere ny teori om et socialt fænomen¹³ ikke bare som et hverdags faktum, som om det var den klassiske naturvidenskab, men nu også med bl.a. Max Weber, Émile Durkheim, Karl Marx og Pierre Bourdieus ihærdige arbejder: Det, som må være ærindet for en videnskabelig disciplin, er: *at konstruere teori*¹⁴. Et konstruktionsarbejde op imod al (svensk) empiriscisme, der tager virkeligheden, udsagn, statistik og frekvenstabeller for pålydende, som en spejling af virkeligheden. For ureflekteret empirisme er det, som står i tabellen, det som gælder, uden at forstå det, som det, det er. Bourdieu ville kalde det: empiri forvandlet til data. Data *skal fortolkes* og bidrage til en ny teori, som er mere end data, men konstrueret udfra data, ved hjælp af filosofi og videnskabeligt konstruerede teorier og begrebsæt som værktøj. Teori er ikke empiri. Systematisk fremstillet empiri er ikke resultatet af et studie, men det som skal beskrives, fortolkes og teoretisk analyseres i studiet. Det savnes de facto på universitetet *også* i Sverige, som i Danmark¹⁵, hvad faget pædagogik gælder. Ikke teknikker og sofistikerede approaches, men *teori og begrebsæt* i videnskabelig mening som analyseværktøj, det er det, der behøves? Her præcenteres mængder af empiri, data, historiske dokumentationer, bureaukratiske opgaver som evalueringer og vurderinger stillet af politiske opdragsgivere, men sjældnere ses det udmøntet i skabelse af nye teorier om noget human- og socialvidenskabeligt fænomen, som kunne indkredses som et pædagogisk fænomen. Den akademiske Bildung er blevet forvist i al modernitetens ingeniørkunst¹⁶.

Jeg er ikke professor, nylig blevet docent efter år som lektor. Måske er det tilladt for et øjeblik at overveje om afsavnet af videnskab som central opgave, får konsekvenser for rekrutteringen af medarbejdere ved universitetet, betydning for hvem, man ansætter, og for hvordan man tænker, afgrænser og lukker sit fag (ämne) eller tænker, producerer ny viden og åbner sit fag (ämne) udover fagets grænseflader, det er jo videnskabens nødvendighed og åndehul: at skabe nyt op imod den viden og kundskab, som var før, det vil sige *at krænke* og turde *lade sig krænke*. At flytte på sig, er (eller var) videnskabens grundtanke.

Sverige har to grupper af lærere, af kompetencer i universitetesregi: de som formidler forskningsresultater via undervisning: adjunkter og lektorer; fastansatte, og de som producerer forskningen: forskerassistenter; midlertidigt ansatte og professorer; fastansatte. Den kundskab, i den udstrækning den produceres, formidler adjunkter og lektorer sjældnere, end man tror, fordi, de ikke er be-

¹³ Karin Anna Petersen, "At konstruere en teori om sygepleje", in Pia Ramhøj (red.), *Overvejelser og metoder i sundhedsforskningen*, Akademisk Forlag, Kbhvn 1993, pp. 35–55.

¹⁴ Pierre Bourdieu, et al. *Le metier de sociologue*, École des Hautes Études en Sciences Sociales and Mouton Éditeurs, 1968; Pierre Bourdieu, *Viden om viden og refleksivitet. Forelæsninger på Collège de France 2000–2001*. Hans Reitzel Forlag, Kbhvn 2001.

¹⁵ Staf Callewaert, "Om det som (måske) savnes i dansk pædagogisk forskning", in *Dansk pædagogisk tidsskrift*. – Årg. 42, nr. 4, 1994, pp. 226–232.

¹⁶ Bernt Gustavsson, *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*, Skolverket, Stockholm 2002.

kendt med det nye, i en forskerverden, som lever i en egen verden uden livgivende kontakt med studenterne fra A- til D-niveau. At det er sådan, er ikke nødvendigvis professorer og forskerassistenter ansvar, tværtimod, de vil gerne have examinationsret over et grundkursus og formidle forskning til potentielle nye doktorander og reproducenter, men de får kun "lov" via deres doktorander, og de skal til kamp mod adjunkter og lektorer, som har formidlingen, undervisningen og examinatorroller, som deres særkende, ikon, inden for det svenske universitet. Man har, i homogenitetens navn og med et raffineret bureaukratisk system, gjort en universitetsansat til embedsmand først og siden "fri" forsker, professionaliseret og autoriseret formidling og pædagogik, som bliver administrativ herre over forskningens kundskabsproduktion, styrer de økonomiske midler, medmindre man kan etablere åndehuller i selvfinansierede forskningsgrupper og kontrollere samme midler. Sverige har, et kursus- og examinatorrolle-tyranni, som garant for at den højeste viden er formidlet, kurser og flere examinatorroller udvikles og styres af adjunkter/lektorer, mens professorer og forskerassistenter delvis udelukkes og koncentrerer tiden på at uddanne elitære arvtagere, søge finansiering og selv forske. Universitets humboldtske ide om sammenhæng mellem forskningsproduktion og formidling via kurserne forstyrres¹⁷. Håndhævelse af at kurserne lever op til formidling af den nyeste kundskab, begrænses af den udviklings- og kompetencetid, som er adjunkter og lektorer muligheder for at "følge med udviklingen". Det får til konsekvens, at man nemt reproducerer den kundskab, man selv blev tildelt for en generation siden, at den nye forskningsproduktion lever sit eget liv på internationale konferencer, i udvalgte engelsksprogede referebedømte tidsskrifter, som det ikke er sikkert at adjunkter og lektorer læser, endsige skriver. Det, man har skrevet publiceres dér, hvor man fik sin artikel godkendt, ikke nødvendigvis dér, hvor der pågår en diskussion, man deltager i. Forskningen er en aktivitet, som går i cirkel, rettet til et snævert publikum, som får sin identitet ved at være med i gruppen af peer reviews, have access til SAS business lounge.

Det får betydning for hvordan, man kan leve og udvikle dynamiske miljøer, som professor, for doktorander, forskerassistenter og kollegers iøvrigt skyld, men først for forskningsproduktionens skyld. Disse forhold er iøjensfaldende for mig, som kommer fra andre forhold, jeg kan misforstå alt, men de er blevet synlige, fordi jeg var vidne til et forsøg på at tackle alt på en anden måde i Donalds virke, selv om han er så svensk, som man bare kan være, Lidingö-bo. Donald har praktisk sans for, hvordan det strategisk skal lykkes, tackles og gennemsættes, så man forbliver herre i eget hus, kan håndhæve en multidisciplinær fag-overskridende kundskabsproduktion, værne om universitetes ide som producent af ny viden og formidling heraf til næste generation. Donald uddeler og låner symbolsk kapital og samarbejder bredt over grænser af fagdispliner og lande. Donald, er en forbil-

¹⁷ Staf Callewaert, "The Idea of a University", in *Society, Education and Curriculum. Department of Education, Philosophy and Rhetoric*, University of Copenhagen, Copenhagen 1998.

ledelig forskningstrateg, entreprenør, som også via sin tidlige forståelse af internettets betydning, har kunnet dokumentere og offentliggøre alle aktiviteter han har deltaget i eller samarbejdet med gennem sin karriere¹⁸. Donald inddrager gerne nye i sine netværk og samarbejdende instanser, han er en politisk strateg med det elitære og højeste ambitionsniveau som målsætning inden for forskning og videnskabens verden¹⁹. Og man er velkommen til at spise lunch og middag med Donald og hans forskergruppe, drikke øl til, aldrig vin, Donald er søn af en bryggerientreprenør, alt frankofilt til trods, ligesom der fremtrylles et stykke chokolade, 99% kakao, til kaffen. Det er godt for helsen! Den baptistiske slægts sociale kapital fornægter sig ikke.

Fra Stockholm til Uppsala, men hele tiden på lærerhøgskolen: Videnskabens paradox

Jeg fik øjnene op for Donald, i 1980'erne, hvor han fremstod som student og kollega, elev af Ulf P. Lundgren, Stockholm, en stærk solidarisk gruppe med en faderfigur i front, der kunne skaffe penge og forskerstillinger. Ulf P. er faget pædagogik fra sine tidligste dage i Göteborg²⁰, siden Stockholm på lærerhøgskolen, på Skolverket og nu Uppsala på Lærerhøgskolen, siden på Pedagogiska institutionen i forskergruppen STEP²¹, som drives frem ved et dygtigt engagement *også* af forskerassistenten Eva Forsberg og doktorander, lektorer mv. Aktuelt gør Ulf P. en indsats på Vetenskapsrådet i formuleringen af et nyt fag: uddannelsesvidenskab. Mange har siddet ved Ulf P.'s bord, lyttet, lært sig og siden skabt en egen (professor-) karriere i forlængelse af eller imod faderfiguren, med fadermordet som pris i freudianske tradition.

Det har været et af de paradoxale forhold, som jeg havnede i, at træffe Lundgren og Broady i Uppsala, ingen af dem var ansat på Pedagogiska institutionen, men på lærerhøgskolen. Set fra min synsvinkel på Peddan, havde de nogle komplicerede forbindelser til Peddan og faget pædagogik dér, men i hvert fald, de var placeret dér, hvor jeg mindst ville havde ventet at finde dem. Hvis faget pædagogik fandtes som streng videnskab, måtte det jo være på "peddan": Ulf P. Er pædagog, identiteten er i faget pædagogik. Donald blev professor i pædagog med indretning mod læreruddannelsen. Læg mærke til formuleringen "med indretning mod læreruddannelsen!". Hvad er læreruddannelsen inden for akademiet? Først af alt en praktisk foranstaltning, rent

¹⁸ <http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/>

¹⁹ Jeg blev selv inviteret med Work Group Normality and Pathology (Normalitet och Patologi).

²⁰ Ulf P. Lundgren, *Frame Factors and the Teaching Process. A contribution to curriculum theory and theory on teaching*, Almquist & Wiksell, Stockholm 1972, 378 p.

²¹ <http://www.ped.uu.se/research/projekt.aspx STEP>.

administrativt i 1977, flyttede man læreruddannelsen ind på universiteterne, tilknyttede en række professorer, mens alt iøvrigt var, er, (vedbliver) at være som før.

En uddannelse til en praktisk virksomhed: kunsten at fundere didaktisk over undervisning og uddannelse, give redskaber til lærerne om kunsten at formidle de videnskabelige akademiske discipliner hvis teorier, begrebssæt og metodologi, man forventes at kende til, det, vi retorisk kalder læring, undervisning, fagdidaktik og fagdiscipliner. Man forsøger også, præcis som for mellemuddannelserne inden for det sundhedsvidenskabelige område, som sygepleje, at skabe, helt abstrakt, et eget fag, baseret på den praktiske erhvervskunst, kaldet: lærerens arbejde modsvarende inden for medicin: klinisk sygepleje.

Det interessante, som Donald har fremanalyseret²² på skuldrene af Durkheim og Ulf P. er, at det fag, som for faget medicin, er et forsøg på at gøre teori til praktik²³. Ved analyser af fagets kurser forstår man, at det som læses i virkeligheden hører til fagene psykologi, pædagogik og sociologi, kulturteori; dvs. human- og samfundsfag. Men, det er forvist til faget: lærerens arbejde, som bliver pointløs i forhold til de fag, de rettelig tilhører fx faget pædagogik, hvor Donalds professorat er placeret. Det er i længden uholdbart. Donald har mestret den kunst at balancere mellem faget pædagogik på peddan, og faget pædagogik med indretning mod læreruddannelse.

Problematikken er parallel til medicin og lægeuddannelsen, man studerer alle fag, undtagen faget medicin, som *ikke* er et fag, men den *praktik* som uddannelsen leder til: kunsten at diagnosticere, klassificere og helbrede de syge. Funktionen er *også* pædagogisk: at kunne *træffe beslutninger, at skønne*, hvornår, hvordan på hvilken måde man bedst håndterer patientsituationen ud fra medicinske, human- og samfundsvideenskabelige teorier og det engagement, man har i bagagen²⁴. Parallelt for semiprofessionerne iøvrigt som *ikke* er fag, men praktiske erhverv: sygepleje: omsorgsfilosofi, evidensbaseret sygepleje²⁵, pædagog: klassifikationssystemer, DAMP, standarder for håndtering heraf²⁶, lærer: fagdidaktik, standarder: PISA²⁷, hvor uddannelserne leder til: tekniske fagspecifikke

²² Broady, op. cit, 1986, pp. 105–115, 1986; Broady, op. cit, 1999, pp. 80–85.

²³ Pierre Bourdieu, *Homo Academicus*, Polity Press, Cambridge 1996.

²⁴ H. R. Wulff, *Rationel Klinik. Grundlaget for diagnostiske og terapeutiske beslutninger*. Munksgaard, Kbhvn, 1987; H. R. Wulff, et al. *Medicinsk filosofi*. Munksgaard, Kbhvn 1990.

²⁵ Kari Martinsen, *Samtalen, skjønnets og evidensen*. Akribe, Oslo 2005.

²⁶ Marie Karlsson, Moderskap – något (man?) gör. En analys av en kvinnas berättelse om "modrande" Conference paper. Paper presenterat vid NFPF:s congress i Reykjavik, Island 10–14 mars 2004; Carina Carlhed, "Defining dimensions in family-oriented services in early childhood intervention." *Scandinavian Journal of Disability Research*. Vol 5, No 2, 2003, pp. 185–202; Inga Axelsen, *Sundhedspleje og "særlige indsatser for svagt stillede børn og unge" – myte eller virkelighed? Om genesen og strukturen af bestemmelser om hvad der er godt for børn og unge i Danmark*, PUC, Viborg 2004.

²⁷ Jette Steensen, Omstrukturering af læreruddannelse. En komparativ analyse af Sverige – Danmark, Rapport nr 5 fra LÆROM projektet, Pedagogiska Institutionen, Uppsala Universitet 2005.

færdigheder. Det er, de dominante gruppers (læger, psykologer, sociologer, jurister mv) akademisk- medicinske og videnskabeligt udviklede teorier, teknologisk, omsat som: ”Best Clinical Practice”, ”evidensbaserede viden”, Campbell reviews, osv. til de undertrykte (semi-professionerne, studenter, patienter, klienter og borgerne). Teori gjort til praktik.

Sådanne fag er sociale praktiske praktikker, det er *kunst*, at gøre det, som man må gøre inden for sit erhverv, men at gøre den praktik til videnskab, end-sige at det fungerer videnskabsbaseret bliver, som Bourdieu har vist det for medicin: at forvandle teori til praktik. Det har ingenting med videnskabeligt at konstruere ny teori om den sociale praktik at gøre, men det forestilles at være den sociale praktik teoretiseret praktisk, som om den sociale handlen er bunden af en Kantiansk fornuft, og ikke praktisk i egen ret, kropsligt inkorporeret²⁸.

Bourdieu-receptionen i Danmark og Sverige

Jeg har siden 1980'erne deltaget som studerende²⁹, senere i ledelse og vejledning af ph.d.-studerende inden for Bourdieu-programmet ved det Humanistiske fakultets forskeruddannelse i København og det extramurale miljø i Viborg siden 1998. Jeg bærer på min krop del af den erfaring, man må regne med, hvis man vil forstå Bourdieu-receptionen i Skandinavien, og i Danmark, hvor ca. 50 har deltaget i Callewaerts ph.d.-seminarer og workshops, og ca. 20 ph.d.-studerende haft ham, som vej- og bivejleder, ikke alene fra Københavns Universitet³⁰. Det miljø har haft betydning for måden at reiepere Bourdieu på³¹.

En relativ uafhængig svensk Bourdieutradition kom små 10 år efter Callewaert introducerede Bourdieu i de nordiske miljøer, med Donald Broady og Mikael Palme, som havde ressourcer for en all round fordybet tilegnelse af Bourdieus forfatterskab, som havde udviklet sig med flere hovedværker. I København har vi vor egen måde og problematik, med grundtonen fra Bourdieus praktikteori³², som drivkraft: at de menneskelige sociale praktikker er kropslige, og kun kan indfanges og forstås empirisk, hvis man studerer deres genese og

²⁸ Karin Anna Petersen, *Den praktiske erkendelse*, Institut for Pædagogik, København 1992 og senere i Skriftserie fra Danmarks Sygeplejerskehøjskole, nr. 4. og Petersen, op. cit, 1995a, pp. 34–44 og Petersen, op. cit, 1995b.

²⁹ Karin Anna Petersen, *Sygeplejevidenskab – myte eller virkelighed?* Amt, Viborg 1999 (indleveret 1997).

³⁰ En dokumentation findes i Staf Callewaert, *Videnskab og engagement*, PUC, Viborg 2002; Karin Anna Petersen (red.), *Praktikteori i sundhedsvidenskab*, Akademisk, Kbhvn 1995; Karin Anna Petersen (red.), *Praktikker i erhverv og uddannelse*. Akademisk, Kbhvn 2001.

³¹ Staf Callewaert, *Kultur, pædagogik og videnskab*. Akademisk, Kbhvn, 1992, 1996; Staf Callewaert (red.), *Pierre Bourdieu – centrale tekster*, Forskningsnoter Institut for Pædagogik, KUA, Kbhvn 1994.

³² Se Pierre Bourdieu, *Esquisse d'une théorie de la pratique – précédé de trois études d'ethnologique kabyle*, Editions du Seuil, 1972. Engelsk i 1977 og dansk i 2005.

struktur, hvoraf de kommer, hvordan de virker. Et teoretisk historisk og -sociologisk metodisk approach til studier af pædagogiske praktikker: hvordan mennesker opfinder deres praktikker inden for en given kontekst og felt³³. At rekonstruere habitus og habitat.

Ulf P.'s gruppe var optaget af Bernstein og doktoranderne Donald og Mikael kom fra sprog og litteratur og ingeniørstudier. De er først identificeret med deres systematiske introduktioner og oversættelser af Bourdieus tekster til svensk, siden med korrespondanceanalysemetode og feltstudier. Så snart Donald og Mikael begyndte at publicere hæfter, rapporter og mesterværker som Donalds afhandling³⁴ henvistes vi til den litteratur, som vi brugte flittigt. Efterhånden mødte vi også op til aktiviteterne i Stockholm, senest i Uppsala. Det lykkedes et par gange at lokke Donald og Mikael til København på den tid³⁵. Det blev anledningen til, at jeg fik kendskab til Ingrid Heymans arbejder³⁶, udviklede den professionelle kontakt omkring sygeplejeforskning. Alt dette kan man se i speciale- og master- og ph.d.-studier i gruppens afhandlinger³⁷. Der er henvisninger til Broady, Palme og Heyman samt arvtageren Mikael Börjessons skrifter³⁸, henvisninger til Callewaert og Petersen er få.

Samarbejdet var i udgangspunktet ikke-intentionelt, det fik ny form, et lidt nyt indhold og stil, når jeg blev ansat som lektor, docent ved Peddan, hvor Ulf P., Donald og fra begyndelsen Ingrid også var ligesom Boel Englund³⁹. Sverker Lindblad, nu Gøteborg, var professor der, og aktiv ved min ansættelse, og opkomsten af forskningsprojekterne: LAROM⁴⁰, og OMOM⁴¹, ved Peddan. Professor emeritus Callewaert var ansat ved Peddan fra 2001–2005 og deltog også i grunduddannelsen, seminarer for ph.d.-studerende og lærerne tilknyttet PIVO-programmet; workshops, litteraturstudiegrupper, højere seminarer med tekster af og om Pierre Bourdieu, men også Hasan Ruqaiya, Kantorowicz, Georges Canguilhem, Michel Foucault, Aaron Cicourel, Margaret Archer, Erik

³³ Pierre Bourdieu, *The weight of the world. Social Suffering in Contemporary Society*, Polity, Cambridge 1999.

³⁴ Donald Broady, *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, HLS Förlag, Stockholm 1991.

³⁵ Sverker Lundin, *Korrespondensanalys. Rapportering från en kurs*. ESEP rapport nr. 4, 2005. Se forord om Bourdieureceptionen i Danmark og Sverige af Karin Anna Petersen, pp. 3–6.

³⁶ Ingrid Heyman, *Gånge hatt till... Omvårdnadsforskningens framväxt i Sverige. Sjuksköterskors avhandlingar 1974–1991*, Daidalos, Göteborg 1995.

³⁷ Staf Callewaert, *Videnskab & Engagement*, PUC, Viborg 2002, pp. 212–229.

³⁸ Mikael Börjesson, *Transnationella utbildningsstrategier vid svenska lärosäten och bland svenska studenter i Paris och New York*, Uppsala Universitet 2005.

³⁹ Boel Englund, *Skolans tal om litteratur. Om gymnasieskolans litteraturstudium och dess plats i ett kulturellt återskapande, med utgångspunkt i en jämförelse av texter för litteraturundervisning i Sverige och Frankrike*, HLS förlag, Stockholm 1997.

⁴⁰ <http://www.ped.uu.se/research/projekt.aspx>.

⁴¹ Projektet är en utbildnings- och kultursociologisk studie av sjuksköterskeutbildningen som professionsutbildning. Sjuksköterskeutbildningarnas aktuella omvandlingar.

Jørgen Hansen, Lars Thornstam, Kari Martinsen, Annick Prieur mv.⁴², fra 2003 i et samarbejde med Donald som promoverede Callewaert til æresdoktor ved Uppsala Universitet, januar 2005⁴³. Vi var på plads fra Ulf P. til Mikael Börjesson, det kan man studere på hjemmesiderne for SEC og ESEP. Den nye situation blev også anledning til, at Donald gik ind, som bedømmer af afhandlinger fra København-Viborg gruppen, ligesom Ingrid som bedømmer af professionsstudier og sygeplejegruppens afhandlinger.

Arbejdsmåderne blev nu i en direkte, konstruktiv, og konfronterende fremmed dialog, udmøntet i en fælles højskoleenquete om rekruttering, hvor sygeplejerskeuddannelsen i Danmark/Sverige er på agenda, og gendert aktualiseret via Ida Lidegran engagement⁴⁴. Projektet OMOM⁴⁵, blev muligt via Donalds bevågenhed for forskningsressourcer og specialister inden for statistik, Mikael Börjesson og Sverker Lundin⁴⁶, sygepleje, Gerd Halskov⁴⁷, pædagogik, Ingegerd Gunvik Grönbladh⁴⁸, projektsekretær, Lena Larson ansattes, og projektet gennemførtes med opbakning: Lizbeth Engström⁴⁹ Cecilie Drott⁵⁰, Carina Carlhed⁵¹, Joyce Kemuma⁵² og Camilla Rindstedt⁵³.

Workshops med Donald Broadys og Sverker Lindblads forskergrupper om klassificeringer og enquetespørgsmål, med SEC-gruppens statistiske analyseformer som korrespondanceanalyse, fælles vejledning af licentiat- og ph.d.-studerende

⁴² Se programmet under ESEP forskergruppe for perioden 2003–2005.

⁴³ ESEP-rapportserie, nr 1:

<http://www.ped.uu.se/omom/Texter/Pdf-filer/Rapport%201%20-%20Staf.pdf>.

⁴⁴ Ida Lidegran, *En akademiskt dominerad gymnasieskola*. SEC Report 34, prel version, 2004.

⁴⁵ <http://www.ped.uu.se/research/projekt.aspx>

OMOM – Sjuksköterskeutbildningar: Rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering.

⁴⁶ Sverker Lundin & Karin Anna Petersen, Rekrytering till omvårdnadsutbildningar i Sverige 1993–2003, ESEP, 2005:

<http://www.ped.uu.se/omom/Texter/Pdf-filer/Rapport%202%20-%20Registerdata.pdf>.

⁴⁷ Gerd Halskov, *Videnskabelig forskning og kundskabsudvikling – eller ideologisk monopolisering af praktisk og teoretisk sygepleje?* Danmarks Sygeplejerskehøjskole, Århus 1998; Pierre Bourdieu, Hvad skaber en social klasse? Om grupperes teoretiske og praktiske eksistens, <http://www.hexis.dk/bourdieu.sociale.klasser.html> (1987).

⁴⁸ Ingegerd Gunvik Grönbladh, *Pedagogisk och vetenskaplig skicklighet i lika mån? En kartläggning av pedagogiska meriter vid Uppsala universitet*, Medförfattare: Birgitta Giertz, Uppsala universitet, Rapport nr 11, Uppsala 1998.

⁴⁹ Lizbeth Engström, *Sjuksköterska i avancerad hemsjukvård. En observationsstudie*, D-uppsatser från Pedagogiska institutionen nr. 2001:9, Uppsala universitet 2001.

⁵⁰ Cecilie Drott, *”Hel och ren och rejäl” – Om sjuksköterskestuderandes skapande av feminitet*, C-uppsats, Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet 2005.

⁵¹ Carina Carlhed, Defining dimensions in family-oriented services in early childhood intervention. *Scandinavian Journal of Disability Research*. Vol 5, No 2, 2003, pp. 185–202.

⁵² Joyce Kemuma, *The past and the future in the present. Kenyan adult immigrants' stories on orientation and adult education in Sweden*, Uppsala Studies in Education, Uppsala 2000.

⁵³ Camilla Rindstedt, *Quichua children and language shift in an Andean community. School, play and sibling caretaking*, Linköpings Univ., Linköping 2001.

er etableret⁵⁴. Den unikke alsidighed som tilbud er enestående i en organisation, som så stærkt fremhæver professoren som ansvarlig for forskeruddannelse over for opdragsgiveren i praktikken, som absolut norm. Donald er rummelig, mere inter-national end den svenske tradition som oftest. Donald tog mig også på en dannelsesrejse til Paris for at besøge de steder, vi havde læst om i Bourdieustudierne, møde Bourdieus arvtagere og i samarbejde med Elisabeth Hultquist⁵⁵ at etablere den fysiske kontakt til EHESS og Francine Muel-Dreyfus, som jeg kun havde mailet med⁵⁶.

Callewaerts relationer til Bourdieu, der besøgte København⁵⁷, var også del af programmet i København. Mens Paris for Callewaert var hjem og arbejdsplads i 10 år, her mødte han sin hustru Inger, vendte tilbage og besøgte Villejuif⁵⁸, ikke et sted man tog sine studenter med til; eller: vi havde franskmænd boede i København, så hvorfor rejse til Paris? Paris for Donalds gruppe var mødet med en større forskerverden. Indtrædelsesritual i SEC er: besøg Paris, behersk fransk, kend de gode spisesteder, franske vine, latinerkvarterets caféliv, boghandlerne, OG indgå i forskningssamarbejder med arvtagere til Bourdieutraditionen, senest folk som Gisèle Sapiro, Henry Rouanet, Brigitte Le Roux & Frédéric Lebaron.

Pædagogikum skal nytænke pædagogik⁵⁹, styrke diskussionen om opførelse, menneskers ageren som sociale praktikker: må habitus og habitat fortsat være fokus i forskning og undervisning; EHESS og College de France styrkes som idealer⁶⁰.

⁵⁴ SEC/ESEP: Workshop, Kulturelt kapital och sociala klasser, Uppsala universitet, 12–14 okt 2001.

⁵⁵ Elisabeth Hultquist, *Segregerande integrering. En studie av gymnasieskolans individuella program*, HLS Förlag, Stockholm 2001.

⁵⁶ Francine Muel-Dreyfus, "Uddannelses, jobferinger og knuste drømme", in Karin Anna Petersen, *Praktikker i erhverv og uddannelse*, Frydenlund, Kbhvn 2001, pp. 43–120. Og Francine Muel-Dreyfus, *Folkskollärare och socialarbetare. Metodologiska kommentarer till den historiska sociologin*, HLS förlag, Stockholm 1987.

⁵⁷ Bourdieu besøgte Københavns Universitet 12 november 1993.

⁵⁸ Staf Callewaert, *Videnskab & Engagement*, PUC, Viborg 2002, pp. 114–209, interview p. 121

⁵⁹ Jette Steensen, "Læring, magt og menneske" in Erik Laursen, e.a.(red.) *Tanker i tiden – om studier af læring*, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg 2005.

⁶⁰ Ida Lidegran & Donald Broady, *Forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala universitet. Planering och Uppföljning*, Rapport 2003:2. Uppsala universitet, Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden 2003.